

Onko riistanhoidon suosio hiipumassa?

Leena Forsman & Jani Pellikka

Photo: Veli-Matti Väänänen

Riistanhoidolla on Suomessa pitkät perinteet. Laajamittaista metsästäjien riistanhoitajuutta on vaalittu koulutuksella ja neuvonnalla jo liki sadan vuoden ajan. Toiminnan haasteiksi nähdään nykyään muun muassa metsästäjäkunnan ikääntyminen ja kaupungistuminen. Tämä artikkeli kuvaa riistanhoitoon osallistumista viime vuosikymmeninä ja etsii selityksiä siinä tapattuneisiin muutoksiin.

Suomalaisen riistan tutkimuksen tehtävänä on ollut sen alkua ajoista asti tuottaa tutkimustietoa riistatalouden tueksi (Siivonen 1946). Lauri Siivonen jakoi riistatalouden piirissä tapahtuvan toiminnan ensimmäisen Suomen Riista -sarjan niteen alkusivuilla passiiviseen ja aktiiviseen riistanhoitoon. Passiivisella riistanhoidolla hän tarkoitti toimintaa, jota nykyisin kutsutaan metsästyksen säätelyksi. Aktiivinen riistanhoito oli puolestaan toimintaa, ”jolla pyritään keinotekoisesti parantamaan luonnon riistalle tarjoamia elinmahdollisuuksia ja sen avulla siis yhä korottamaan alueellisella pohjalla tapahtuvan suunnitelmallisen ja järkkiperäisen metsästyksen tuottoa”. Vaikka luokittelusta ’passiivisiin’ tai ’aktiivisiin’ sekä ’luonnollisiin’ tai ’keinotekoisisiin’ toimiin on pitkälti luovuttu, eivät riistanhoidon peruseriaatteen ole aikojen saatossa juurikaan muuttuneet. Nykyisen lainsäädäntömme

määrittelemä riistanhoito sisältää Siivosen mainitseman aktiivisen riistanhoidon idean sekä metsästyksellä toteutettavan kantojensäätelyn¹.

Jo metsästyksen ja riistan tutkimuksen organisoitumisen alkuaikoina tunnistettiin riistanhoidon tuloksellisuuden mittakaavasidonnaisuus. Pienriistan (”hyötyriistan”) metsästyksen osalta jo esimerkiksi Juhani Aho (1902) korosti riittävän suurten toimintayksiköiden tarpeellisuutta. Samansuuntaisia ajatuksia pienpetopyynnin järjestämisen suhteen esitti esimerkiksi C.M. Pay (1948) todetessaan,

¹ Metsästyslaki 1993/615, 3 §: ”Riistanhoidolla tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on riistaeläinkantoja säätelämällä, riistaeläinten elinolosuhteet turvaamalla tai niitä parantamalla taikka muulla tavalla lisätä, säilyttää tai parantaa riistaeläinkantaa ja eri eläinkantojen välistä tasapainoa.”

Photo: Jani Pellikka

Hirvet käyttävät mieluummin kesäaikaan metsästäjien maastoon asettamia nuolukiviä.

The moose are active users of salt stones placed by game managers in summertime.

että ”riistanhoidon hyöty on mitätön, ellei sitä samanaikaisesti barjoiteta koko maassa tai ainakin läbellä olevilla hyvin laajoilla alueilla...”. Suomen Riistanhoito-Säätiön toiminnassa nähtiin alusta asti tähdellisenä, että riistatilannetta selvitetään maan kaikissa osissa yhteistyössä viranomaisten ja paikallisten metsästäjien kanssa (Siivonen 1946). Momenlasiin toimiin tarvittiin suurta ja sitoutunutta osallistujajoukkoa kattavasti koko Suomesta.

Metsästäjiä on kannustettu osallistumaan riistanhoitoon milloin metsästäjien velvollisuudentuntoon, milloin kilpailuviettiin tai kannattavuuteen vedoten (esim. Anon. 1961). Aikakauden muuttuminen ilmeneekin riistanhoidon yleisen tarpeen muuttumisen sijaan siinä, millaisia riistanhoitotoimia on kulloinkin korostettu erityisen hyödyllisinä ja hyväksytyinä. Esimerkiksi Nyberg (1967) kuvasi riistanhoidon alkaneen aikoinaan metsästysaikojen säännöstelystä ja tehostuneen petojen vähentämisestä sekä sittemmin myös riistan elinympäristöjen parantamiseen tähtäävistä toimista. Metsästyksen oikeutuksen perustelujen ja yleisen hyväksyttävyyden näkökulmasta on erotettavissa niin ikään kolme historiallista aikakautta (Alaraudanjoki 1997, Ilvesviita 2005): Aikakausista ensimmäinen (1865–1920) liittyi painokkaasti petojen hävittämiseen, toinen (1920–1980) luonnon

hallintaan ja valvontaan ja kolmas (1980–) luonnonhoitoon.

Riistanhoito on jo vuosikymmeniä jaettu kirjallisuudessa lyhyt- ja pitkävaikutteisiin sekä eri elinympäristöissä toteutettaviin toiminnan muotoihin (esim. Nyberg 1967, Nummi & Väänänen 2000). Riistanhoitajien toimeliaisuuden muuttumisesta ei ole yksityiskohtaista ja kattavaa tietoa saatavilla. On esimerkiksi mahdollista, että riistanhoitoon osallistuminen on vähentynyt ja muuttunut samalla kun väestö on keskittynyt enenevässä määrin taajamiin (Tilastokeskus 2008) eli kauemmas metsästyksimaista. Samaten on mahdollista, että esimerkiksi metsästäjäkunnan keski-ikä kasvaminen on yhteydessä tiettyihin riistanhoitomuotoihin osallistumiseen – ’ukkoutumisesta’ on oltu huolissaan esimerkiksi hirvenmetsästysseurueiden hirvenmetsästystehon säilyttämisen yhteydessä (Selby ym. 2005). Muutoksiin liittyy riistanhoidon järjestämisen kannalta keskeinen kysymys, mistä löytyvät tulevaisuuden riistanhoitajat. Voidaan esimerkiksi kysyä, millainen keskinäinen rooli metsästäjien rekrytoinnilla ja eri riistanhoitotoimien suosioilla ikäluokittain ja asuinpaikoittain on toimiin osallistumiselle. Metsästäjyyden ja riistanhoitajuuden luonteeseen ja metsästyksen julkisuuskuvan kannalta on kiintoisaa myös se, miten metsästykseseen ja eri

riistanhoidon muotoihin osallistuminen on viime vuosikymmeninä yhdistynyt suomalaisten metsästäjien toimeliaisuudessa – juuri riistanhoitajuudella usein perustellaan riistaressurssin hyödyntämisen sallimista (esim. Lindgren 1943, Alaraudanjoki 1997).

Kuvaamme tässä artikkelissa metsästäjärekisteriin kuuluvien henkilöiden osalta sitä, miten ja missä määrin he ovat vuosina 1993 ja 2008 osallistuneet riistanhoitotoimiin ja etsimme osallistumisen taustalla olevia tekijöitä. Vastaamme kansallisesti ja Suomen riistakeskuksen aluetoimistoittain tehtyjen analyysien pohjalta seuraaviin kysymyksiin:

1. Osallistuttiinko vuonna 1993 yleisemmin riistanhoidon eri muotoihin kuin vuonna 2008?
2. Olivatko riistanhoidon eri muotojen painopisteet vuonna 1993 samoja kuin vuonna 2008?
3. Millaisia seikkoja on riistanhoitoon osallistumisen taustalla? Miten esimerkiksi metsällä käynti, henkilöiden ikä tai asuinpaikka on yhteydessä osallistumiseen?

Aineisto ja menetelmät

Hyödynsimme kahden olemassa olevan valtakunnallisen postikyselyn aineistoa vastataksemme edellä esittämiimme kysymyksiin. Vuosina 1994 ja 2009 kerättiin postikyselyllä tietoja edellisen vuoden metsästysharrastuksesta. Otokset poimittiin systemaattisena tasaväliotantana valtakunnallisesta metsästäjärekisteristä – näin kaikilla rekisteriin kuuluvilla henkilöillä oli sama todennäköisyys päätyä otokseen heidän taustastaan tai toiminnastaan riippumatta. Vuonna 1994 metsästäjärekisterissä oli tutkimusajankohtana 294 830 henkilöä ja tästä joukosta poimittu otos oli 3 471 henkilöä (Ermala & Leinonen 1995). Kalenterivuonna 2008 riistanhoitomaksun metsästysvuodelle 2007/2008 tai 2008/2009 maksaneista 326 600 henkilöstä poimittiin otokseen 7 000 henkilöä (Toivonen 2009). Metsästäjät vastasivat molempiin kyselyihin aktiivisesti. Vuoden 1994 kyselyssä kertyi 2 306 (vastausaste 66 %) ja vuoden 2009 kyselyssä 4 238 vastausta (vastausaste 60.5 %).

Lähestyimme viittä alueellista riistapäällikköä sähköpostikyselyllä, jossa pyysimme heidän näkemyksiään alueellisista muutoksista riistanhoito-osallistumisessa vuosina 1993 ja 2008. Liitimme kyselykutsun ohien postikyselyaineiston analyysin pohjalta tehdyn tulostartan (tämän artikkelin kuvan 2). Nämä riistapäälliköt tuntevat parhaiten alueensa riistanhoitajat ja toimintaympäristön. Saimme vastauksen kaikilta viideltä riistapäälliköltä.

Muuttujat ja niiden esikäsittely

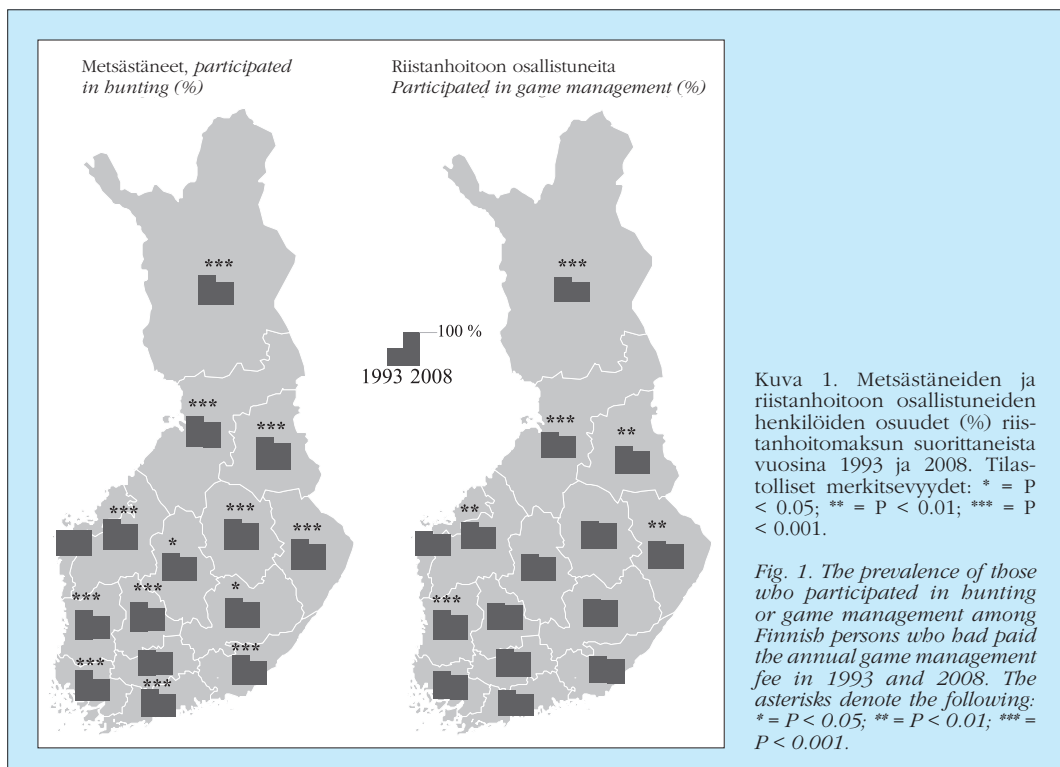
Molemmat postikyselyt sisälsivät joukon vastaajan taustaa ja toimintaa kuvaavia kysymyksiä. Hyödynsimme tämän artikkelin taustamuuttujina vastaajien ikää ja asuinpaikkaa. Riittävän suuren riistanhoitopiirikohittaisen aineiston koon varmistamiseksi luokittelimme vastaajat karkeasti neljään ikäluokkaan eli 11–30, 31–50, 51–70 ja yli 70-vuotiaisiin. Paikansimme asuinpaikan koordinaatit vuoden 2009 vastaajien postiosoitteen sekä Google Earth 6.0 -ohjelman paikannuspalvelun avulla. Päättelimme koordinaattien ja Mapinfo Professional 11.0 -ohjelman hakutoimintojen avulla, asuivatko vastaajat vuoden 2005 taajamajärjestyksen (Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän) mukaan taajaman sisällä (mukaan lukien taajaman rajat) tai sen ulkopuolella. Taaja-asutuksella tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettua aluetta. Rajaus perustuu 250 x 250 metrin ruudukkoon, jossa huomioidaan asukaslun lisäksi rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys (Suomen ympäristöhallinto 2011).

Vuoden 1994 postikyselyssä tiedusteltiin, osallistuiko vastaaja riistan ruokintaan, riistapeltosten tekoon, pesäpönttöjen yms. tekoon, varisten yms. rauhoittamattomien lintujen vähentämiseen, pienpetojen pyyntiin, riista-arviointiin, kokeilutoimintaan ja/tai muuhun riistanhoitotoimintaan. Vuoden 2009 postikyselyssä osallistumista riistanhoitotoimin tiedusteltiin edellistä hienojakoisemmin. Vertailun mahdollistamiseksi yhdistimme suolan/nuolukivien tarjonnan riistan ruokintaan, riistakolmiolaskentoihin osallistumisen osaksi riista-arviointeihin osallistumista, yhteistyön tutkijoiden kanssa osaksi kokeilu- ja tutkimustoimintaa sekä elinympäristöjen parantamisen, opetustyön ja metsästyksen valvonnan osaksi muita kuin vuoden 1994 kyselyssä erikseen luettuja riistanhoitotoimia. Molempien vuosien kyselyissä tiedusteltiin toimiin osallistumisen useutta, mutta kysymyksenasettelujen erilaisuudesta johtuen tarkastelemme tässä artikkelissa ainoastaan sitä, osallistuiko henkilö kysytyyn toimintamuotoon vai ei. Tulkitsimme vastaajien kokonaan tyhjäksi jättämät kohdat siten, että kyseinen henkilö ei ollut lainkaan osallistunut riistanhoitotoimiin, jonka vuoksi vuoden 1993 toimintaa koskevat tunnusluvut poikkeavat hieman aiemmin esitetyistä (ks. Ermala & Leinonen 1995).

Analyytit

Laskimme tutkimusvuosina 1993 ja 2008 metsällä käyneiden (metsästyspäiviä ilmoittaneiden) ja eri riistanhoitomuotoihin osallistuneiden vastaajien osuudet sekä edellisten yhdistelmät. Tarkistimme

tätä ennen, että metsällä käyneiden ikäjakaumat vastasivat riistanhoitomaksun lunastaneiden ikäjakaumaa (T. Pispa, kirj. ilm.). Laajensimme osallistumisosuudet koskemaan kunkin riistanhoitopiirin metsästäjäkuntaa kyseisenä tutkimusvuonna ja muunsimme osuudet henkilömääräksi painokertoimien avulla. Käytimme Rao-Scottin χ^2 -testiä (SAS-ohjelman SURVEYFREQ-menetelmää) testatesamme, onko riistanhoitotoimiin osallistuneiden henkilöiden määrien välillä eri tutkimusvuosina tilastollista eroa kansallisella tasolla. Riistanhoitopiiratasolla toteuttamassamme vastaavassa tarkastelussa käytimme Pearsonin χ^2 -testiä. Laskenta ja tilastollinen testaus suoritettiin SAS Enterprise Guide 4.2 -ohjelmalla.

Riistapäälliköille suunnatun sähköpostikyselyn kirjallisista vastauksista tunnistimme teemat, jotka liittyivät yleisesti osallistumismuutosten yleisiin syihin tai tiettyihin eri riistanhoitomuotoihin osallistumisen syihin. Tuomme tulososion kunkin asiakokonaisuuden käsittelyn yhteydessä näytteitä tästä aineistosta osana postikyselyn tulosten tulkintaa.

Tulokset ja pohdinta

Riistanhoitomaksun maksaneiden henkilöiden määrä kasvoi liki 2 200 ja metsällä käyneiden määrät vajaalla 1 500 henkilöllä vuodessa viime vuosikymmenellä (RKTL metsästystilastot, Ermala 2007a, b) – saalista saaneiden metsästäjien osuus sen sijaan vaihteli hieman suuntaan ja toiseen, mutta pysytteli samalla ajanjaksolla hieman alle 70 prosentissa (Ermala 2007a). Metsällä käyneiden henkilöiden osuus riistanhoitomaksun maksaneista pienentyi lähes kaikissa riistanhoitopiireissä (kuva 1). Varttuneimpien henkilöiden kohdalla osuuden pieneneminen oli suurinta.

Onko riistanhoitajien määrä hiipumassa?

Metsästäjistä yli kolme neljästä (78 %) eli noin 230 000 henkilöä osallistui ainakin kerran johonkin riistanhoitotoimintaan vuonna 1993. Vuonna 2008 vastaavalla tavalla määriteltyjä riistanhoitajia oli kaksi kolmesta (67 %) riistanhoitomaksun maksaneista, 220 000 henkilöä, eli merkitsevästi edellistä vähemmän ($\chi^2 = 81.08$, $n = 6\,544$, $P < 0.001$). Riistanhoitotoimiin osallistuminen oli vähentynyt kyselyaineistojen ilmaisemina lukuarvoina miltei

Photo: Jani Pellikka

Vesilintukosteikkojen rakentaminen palvelee usein myös vesiensuojelua.

The constructions of waterfowl wetlands serve also many other purposes than game management, such as water protection.

jokaisessa riistanhoitopiirissä, joskin tilastollisesti merkitsevästi ainoastaan maan pohjoisosassa, Lapin, Oulun ja Kainuun riistanhoitopiireissä sekä maan itä- ja länsilaidoilla eli Pohjois-Karjalan, Satakunnan ja Pohjanmaan riistanhoitopiireissä (kuva 1).

Ovatko riistanhoidon eri muotojen painopisteet muuttuneet?

Eri riistanhoitomuotoihin osallistumisen yleisyys näyttää vuotta 1993 ja 2008 koskevien aineistojen valossa pääpiirteiltään samankaltaiselta (kuva 2).

Riistan ruokinta on ollut takavuosisikymmeninä (Ermala 1986) ja myös viime vuosikymmenen lopussa yleisin eli tässä mielessä suosituin osallistumisen muoto. Noin puolet riistanhoitomaksun maksaneista ja 60 % metsällä käyneistä ruokkii riistaa (kuva 2). Suurimmassa osassa riistanhoitopiirejä riistan ruokintaan osallistuttiin 2000-luvulla miltei entiseen malliin, mutta osallistumisprosentti oli merkitsevästi vähentynyt Pohjanmaalla ja etenkin Satakunnassa, joissa vuonna 1993 riistaa ruokki pari tuhatta henkeä enemmän kuin 15 vuotta myöhemmin.

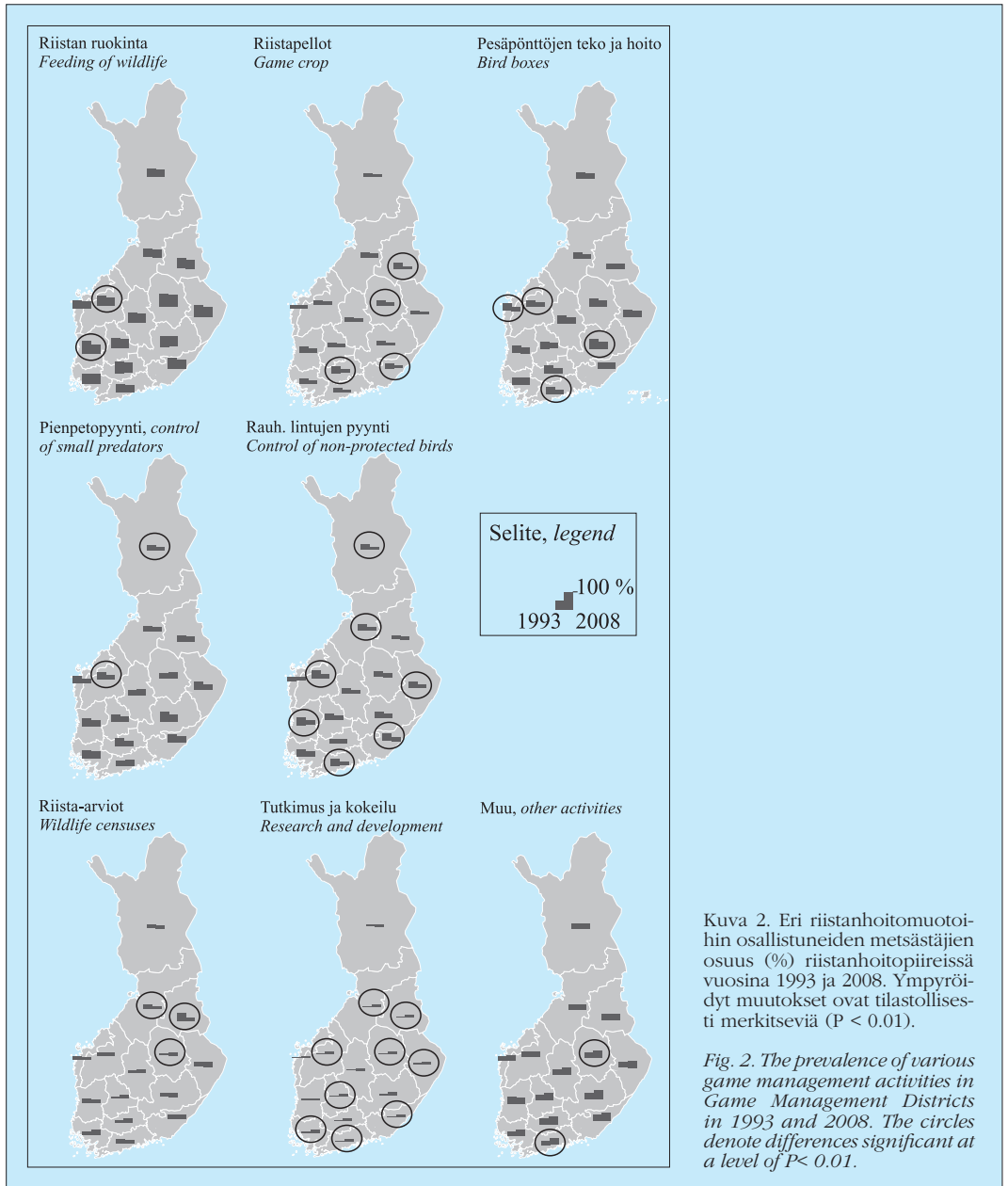
Pesäpönttöjen asettaminen linnuille oli toiseksi suosituin riistanhoidon muoto ja yleistä muidenkin kuin metsästäjien harjoittamana. Metsästäjien keskuudessa tämä toiminnan muoto on kuitenkin merkitsevästi harvinaistunut (kuva 2). Osallistuminen on hiipunut tilastollisesti merkitsevästi Etelä-Savossa, Pohjanmaalla, ruotsinkielisellä Pohjanmaalla ja Uudellamaalla. Jälkimmäisellä alueella pönttötykseen osallistui vuonna 2008 miltei 3 500 henkilöä vähemmän kuin vuonna 1993.

Pienpetojen pyynti on säilyttänyt viime vuosikymmeninä asemansa kolmanneksi suosituimpana riistanhoitomuotona. Sitä harjoitti vuonna 1993 useampi kuin joka kolmas metsästäjä, mutta vuonna 2008 määrä oli vähentynyt lähemmäs joka neljättä (kuva 2). Pienpetopyytäjien määrä vähentyi vuosien välillä noin 10 000 henkilöllä, vaikka saalismäärät kasvoivat². Pienpetojenpyytäjien määrä hiipui kyselyiden välillä merkitsevästi Pohjanmaalla ja Lapissa (kuva 2).

Rauhoittamattomien lintujen pyydystäminen ja tappaminen oli vuonna 1993 lähes yhtä suosittua kuin pienpetojen pyynti. Tuolloin joka kolmas metsästäjä pyydysti rahoittamattomia lintuja, kun vuonna 2008 enää joka viides metsästäjä. Variksien, harakoiden, korppien, meri- ja harmaalokkien, kesykyyhkyn tai räkättirastaiden pyytäjien määrä vähentyi useimmissa riistanhoitopiireissä (kuva 2).

Riistapeltojen tekeminen ei ole ollut takavuosisikymmeninä eikä nykyäänkään yhtä suosittua kuin edellä mainitut riistanhoitotoimet. Nykyään alle viidennes metsästäjistä osallistuu tähän toimintaan, kun vielä 1990-luvun alkupuolella joka neljäs oli mukana riistapeltojen viljelyssä. Riistapeltojen tekeminen suosio näyttäisi vähentyneen monin paikoin maan etelä- ja itäosissa (kuva 2). Osallistujien määrä pienentyi tilastollisesti merkitsevästi Etelä-Hämeen, Kymen, Pohjois-Savon ja Kainuun riistanhoitopiireissä, joissa vuonna 1993

² RKTL:n metsästytilaston mukaan supikoiraosaalis peräti kaksinkertaistui 2000-luvulla. Esimerkiksi Pohjanmaalla saalismäärä kasvoi 1990-luvulta 2000-luvulle mentäessä vaikka osallistujamäärä laski.

osallistuttiin riistapeltojen tekemiseen innokkaimmin.

Riista-arviointeihin ilmoitti osallistuneensa noin 20 % metsästäjistä eli lähes 60 000 henkeä kumpanakin kyselyajankohtana. Tämä toiminta ei ole suuressa osassa maata hiipunut (kuva 2). Väkimäärältään eniten osallistujia oli yhä Oulun ja Lapin riistanhoitopiireissä, mutta Oulussa ja eten-

kin Kainuussa osallistujien määrä oli merkitsevästi vähentynyt 1990-luvulta. Muissa piireissä osallistujamäärät pysyivät aikaisemmalla tasolla – Pohjois-Savossa osallistujamäärä nousi merkitsevästi.

Tutkimus- ja kokeilutoimintaan osallistuminen on kyselyvuosien välillä lisääntynyt suuressa osassa Etelä-Suomea (kuva 2). Vielä 90-luvun alkupuolella yhteistyö oli varsin vähäistä, mutta

nyt toistakymmentä prosenttia vastanneista ilmoitti osallistuneensa jonkinlaiseen tutkimukseen tai koetoimintaan.

Muut riistanhoitomuodot on kirjava lista erilaisia toiminnan muotoja. Kolmannes vastaajista kertoi tehneensä muita riistanhoitotoimia kuin kyselyssä mainittuja (kuva 2). Tässä tutkimuksessa ei ole tarkemmin selvitetty, mitä vastaajat ovat sisällyttäneet muihin riistanhoitotöihin. Riistan istutuksia ja tarhausta ei vuoden 2009 kyselyssä eritelty, samoin kuin ei myöskään monia elinympäristön kunnostusmuotoja, kuten ruovikkojen niittoja ja pensaikkojen raivauksia, mitä molempia toteuttaa suhteellisen pieni osuus metsästäjistä.

Riistanhoidon osallistumisen edellytyksiin liittyvät tekijät

Osallistumisen yleisyyden muutosten taustalle on monenlaisia selityksiä, joista osa on erityisiä, lähinnä joihinkin riistanhoitomuotoihin vaikuttavia, osa taas yleisempiä ja monin tavoin toimeliaisuuteen heijastuvia. Käsittellemme seuraavassa ensin aineistosta esiin nousevia yleisiä, riistanhoitamisen edellytyksiin tai reunaehtoihin liittyviä tekijöitä. Jatkamme käsittelyä pohtimalla osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä, jotka kytkeytyvät riistanhoidon tarkoituksenmukaisuuteen tai vaikuttavuuteen. Pohdimme lopuksi eri riistanhoitomuotojen ja niihin osallistumisen hyväksyttävyyttä osaselityksenä osallistumisen muutoksille.

Osallistujan asuinpaikka- ja ikäriippuvuus

Muuttoliike maaseudulta ja kylistä kaupunkeihin sekä yleensäkin asutuksen keskittyminen on johtanut maaseudun väkiluvun supistumiseen. Tämän tutkimuksen tarkasteluajanjakson aikana, 1990-luvun lopussa, väestö onkin keskittynyt aikaisempaa nopeammin keskusalueille (Nivalainen & Haapanen 2002). Metsästäminen on ollut tunnetusti tärkeä osa maaseudun elämää ja moni on asunut maaseudulla aloittaessaan metsästysharrastuksen, mutta sittemmin muuttanut taajamaan. Vuoden 1993 kyselyn (Ermala & Leinonen 1995) mukaan 62 % metsästäjistä asui haja-asutusalueella aloittaessaan metsästysharrastuksen, mutta vuoteen 2008 mennessä osuus oli miltei puolittunut, sillä vain 36 % metsästäjistä asui enää haja-asutusalueella (J. Pellikka ym., julkaisematon).

Väestörakenteen muutos riistanhoitoalueilla ilmenee sähköpostikyselyssä ilmiötä kommentoijien riistapäälliköiden mukaan osallistumisessa voimakkaasti. Tämä ilmenee monin tavoin: ”*Kainuussa on tapahtunut ajanjaksolla 1993–2008 suuri väestörakenteen muutos. Muutto pois alueelta, muutto taajamiin, väestön vanheneminen*

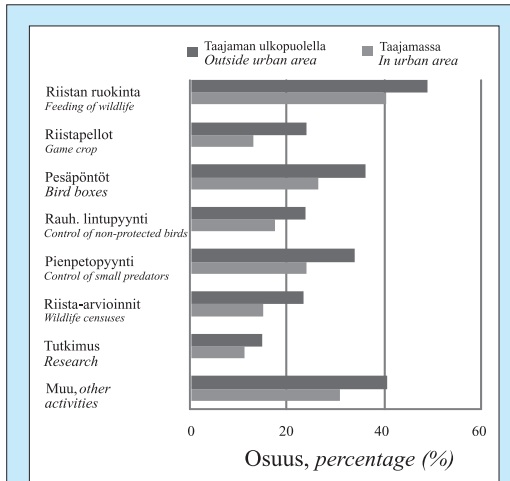
(metsästysalueen tuntumassa yhä vähemmän ihmisiä ja yhä buonokuntoisempia ja iäkkäitä ihmisiä). Tällä on ollut mielestäni erittäin suuri merkitys riistanhoidon vähenemiseen alueella. Väsymistä riistanhoitoon on ollut havaittavissa.” (J. Keränen, kirj. ilm.).

Postikyselyaineistomme on tämän kysymyksen tarkasteluun karkeaa ja käsittää vain viime vuosikymmenen lopun eli vuoden 2008 tilanteen. Aineistosta muodostuva kuva on yhdenmukainen arkisille havainnoille siitä, miten pitkä etäisyys asuinpaikasta metsästykselle vaikeuttaa riistanhoitotoimiin osallistumista: Riistanhoitoon osallistui pienempi osuus taajamissa asuvia metsästäjiä (61 % taajamissa asuvista metsästäjistä) kuin taajamien ulkopuolella asuvia (75 % maaseudulla ja kylissä asuvista metsästäjistä) vuonna 2008 ($\chi^2 = 89.69$, $n = 4\,003$, $P < 0.001$).

Taajamassa asuvat metsästäjät osallistuvat harvemmin riistanhoitoon kuin taajaman ulkopuolella asujat, mutta näyttävät suosivan samoja riistanhoitomuotoja: Jokaisen riistanhoitomuodon harrastajista taajamissa asujien suhteellinen osuus oli noin 30 % pienempi kuin maaseutuasuujien osuus, lukuun ottamatta riistapeltojen viljelyä. Tämän toiminnon tekijöitä oli suhteellisesti lähes puolet enemmän maaseudulla kuin taajamissa (kuva 3). Esimerkiksi säännöllistä läsnäoloa tai työkaluiden käyttöä edellyttävät riistanhoitomuodot eivät näytä aineiston valossa olevan erityisessä asemassa.

Taajamassa asuminen ei kerro yksiselitteisesti sitä, miten lähellä riistanhoitoaluetta asutaan tai millaisia kuluja tai ponnisteluja riistanhoitoon osallistumisesta kullekin koituu. Kainuun ja Lapin riistanhoitoyhdistyksiin kuuluvista henkilöistä vain noin puolet taajamissa asuvista osallistui riistanhoitotoimiin, ehkä siksi että riistamaista asutaan usein kaukana. Tulkintaa tukee se, että näiden alueiden maaseudulla asuvista henkilöistä huomattavasti suurempi osa hoiti riistaa kuin taajamissa asujat (kuva 4). Sen sijaan maan keskiosan (Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan, Pohjanmaan, ruotsinkielisen Pohjanmaan) sekä Pymen ja Satakunnan riistanhoitopiireissä taajamassa asumisella ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä toimintaan (kuva 4), sillä niissä asutaan usein lähitaajamassa. Savon maaseudulla asuvat osallistuivat muualla Suomessa asujiin verrattuna innokkaimmin riistanhoitotoimiin, joten ero taajamissa asuviin muodostui suureksi ($P < 0.001$), vaikka viimeksi mainitut osallistuivat kohtuullisesti.

Vastaajien ikä kytkeytyy esimerkiksi riistanhoitajan kuntoon ja terveyteen ja sitä kautta osallistumisaktiivisuuteen. Tämän nähtiin heijastuvan esimerkiksi riistanarviointeihin osallistumiseen: ”... lasku jobtunee pitkälti kolmiolaskentojen vähenemisestä. Kolmiolaskennat ovat aika lailla fyysisistä

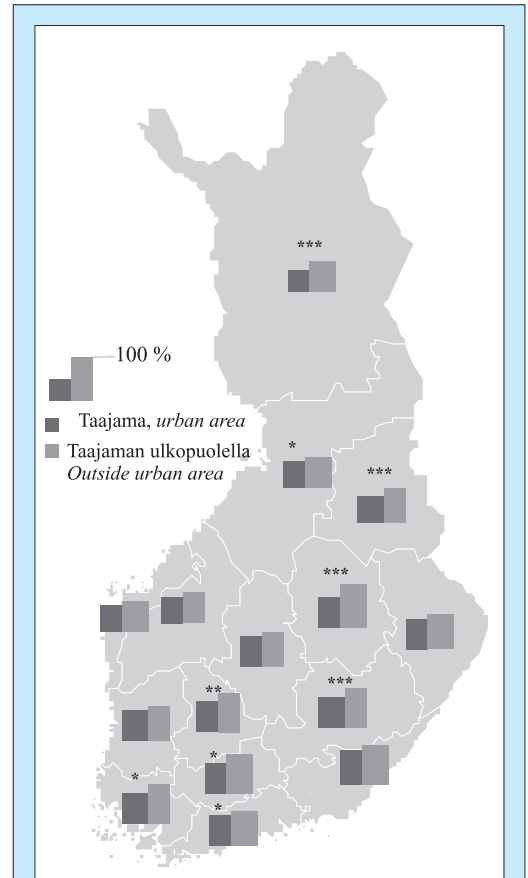

Kuva 3. Metsästäjien osallistuminen (%) eri riistanhoitomuotoihin heidän asuin ympäristönsä mukaan vuonna 2008. Kaikkien toimintamuotojen kohdalla erot ovat tilastollisesti merkitseviä ($P < 0.001$).

Fig. 3. The prevalence of hunters participating in game management activities based on whether they live in or outside urban areas. Each difference is significant at a level of $P < 0.001$.

kuntoa vaativia ja väki ikääntyy” (K. Kapiainen, kirj. ilm.). Nuorten osallistumisen kohdalla selitykseksi nostettiin myös muut taajamien vapaa-ajan toiminnot, jotka kilpailevat ajasta riistanhoidon kanssa, etenkin jos riistanhoito ei ole juurtunut totunnaisiksi ja säännölliseksi tekemiseksi: ”Nuorilla nykyisin niin paljon harrastuksia... ei sitoutumista, ei spesialisteja, omataan metsästyskortti, käydään metsällä pari kertaa vuodessa, silloin kun sattuu siltä tuntumaan...” (M. Luoma, kirj. ilm.).

Iän ja elämäntilanteiden kytkeytymisen voi ajatella heijastuvan riistanhoitoon siten, että elämänsä ruuhkavuosia elävät nuoret aikuiset olisivat molempina kyselyvuosina samalla tavalla aliedustettuina etenkin säännöllistä osallistumista usein edellyttävissä lyhytvaikutteisissa riistanhoitotoimissa. Tätä tulkintaa tukee postikyselyaineiston havainto, että alle 50-vuotiaiden vastaajien osallistumisosuus oli varttuneempia pienempi riistan ruokinnassa molempina kyselyajankohtina (kuva 5). Sen sijaan etenkin 31–50-vuotiaiden pienempi ja tutkimusvuosien välillä jyrkästi pienentynyt osallistumisosuus pesäpönttöjen asettamisessa ja kunnostamisessa, samoin kuin rauhoittamattomien lintujen pyynnin kohdalla, kertoo ehkä toimintamuotojen suosion laskusta. Pienpetojen pyynnin

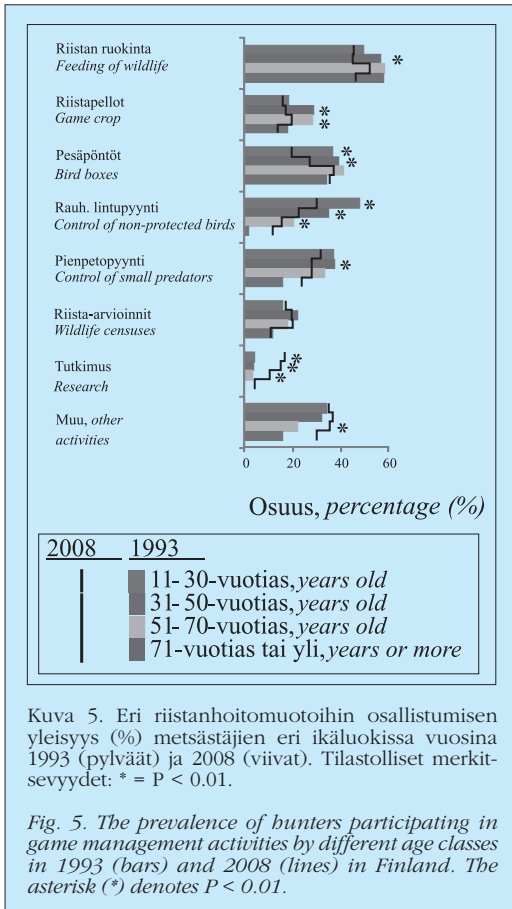
Kuva 4. Taajamassa ja sen ulkopuolella asuvien metsästäjien osallistuminen (% vastanneista) riistanhoitoon. Tilastolliset merkitsevyydet: * = $P < 0.05$; ** = $P < 0.01$; *** = $P < 0.001$.

Fig. 4. The participation of hunters in wildlife management among persons living in or outside urban areas in 2008. The asterisks denote the following: * = $P < 0.05$; ** = $P < 0.01$; *** = $P < 0.001$.

hiipuminen 31–50-vuotiaiden keskuudessa kertoo mahdollisesti myös suosion laskusta ja/tai osallistumismahdollisuuksien vähenemisestä. Jos edellisten kohdalla kyse olisi vain toimintamuodon yleisten edellytysten heikentymisestä, voisi olettaa tämän vaikuttavan lähes samalla tavoin eri ikäluokkien osallistumiseen.

Toinen etenkin alle 50-vuotiaiden vastaajien kohdalla merkille pantava ilmiö on heidän jyrkästi kasvanut osallistumisosuutensa tutkimustoimintaan. Sen yleistymiseen on taustalla varmasti monia eri tekijöitä, kuten nuorten kiinnostus tai

Kuva 5. Eri riistanhoitomuotoihin osallistumisen yleisyys (%) metsästäjien eri ikäluokissa vuosina 1993 (pylväät) ja 2008 (viivat). Tilastolliset merkitsevyydet: * = P < 0.01.

Fig. 5. The prevalence of hunters participating in game management activities by different age classes in 1993 (bars) and 2008 (lines) in Finland. The asterisk (*) denotes P < 0.01.

osallistumista tukevat tekniset valmiudet, mutta ennen muuta tutkimustoiminnan ja metsästäjäyhteistyön lisääntyminen – mistä tämäkin tutkimus on esimerkkinä, kuten yksi sähköpostikyselyyn osallistunut riistapäälliköistä huomautti.

Lupaprosessi

Tietyt riistanhoidon muodot, kuten eräät elinypäristöjen kunnostustoimet sekä tiettyinä aikoina tapahtuva pyynti, edellyttävät viranomaisilta haettavia lupia. Luvan hakemisen vaiva ja kielteiset lupapäätökset osaltaan vähentävät näihin riistanhoitomuotoihin osallistumista – etenkin niissä osissa Suomea joissa kyseinen toiminta on ollut vilkkainta. Tämä näkyy esimerkiksi usean sähköpostikyselyyn vastanneiden riistapäälliköiden mielestä siinä, mitä rauhoittamattomien lintujen pyynnille on tapahtunut toiminnan muututtua tietyiltä osin luvanvaraiseksi. Toiminta on lisäksi nykyään määrältään rajoitettua. Osallistumista riis-

tanlaskentoihin voivat epäsuorasti vähentää myös tyytymättömyys harjoitettuun toimintapolitiikkaan eli esimerkiksi lupapolitiikkaan muissa kuin riistanhoitoasioissa. ”Pettyneitä on oltu valtionballintoon metsästysasioissa (suurpedot, metsästysaikojen määrittäminen jne.), mikä näkyy mielestäni ”lakkomielialana” ja heikentyneenä motivaationa riistalaskentoihin.” (J. Keränen, kirj. ilm.). Tämä ilmiö näkyy kyselyaineistojen tuloksissa siten, että rauhoittamattomien lintujen pyynnin väheneminen on ollut suurinta niillä alueilla, joilla toiminta oli vilkasta vuonna 1993. Tukea tämä tulkinta saa myös tilastoista, joiden mukaan metsästäjien ilmoittamien saaliiden määrät ovat vähentyneet (RKTL metsästystilastot).

Riistanhoidon vaikuttavuuden yhteys osallistumisaktiivisuuteen

Metsästyksen ja riistanhoidon kytkeytyminen

Riistanhoito voidaan nähdä osaltaan metsästysmahdollisuuksien ylläpitämisenä, ja muutokset metsällä käymisessä voivat heijastua myös riistanhoitoon osallistumiseen, etenkin jos riistanhoitoon osallistumisesta koituu kustannuksia. Ääriesimerkki metsästyksen ja riistanhoidon yhteydestä on se, miten tiettyjen lajien, kuten useiden merilintujen, rauhoituksen vähentävät panostusta niiden hoitamiseen (V. Eronen, kirj. ilm): ”Esimerkiksi Uudenmaan osalta voi olla osin metsästettävien merilintulajien määrän ja kevätlinnustuksen vaikeutumisen ja näiden tekijöiden kytkeytymisestä riistanhoitoon.... Jälkimmäisenä kyselyvuonna eli vuonna 2008 ei kevätlinnustusta ja riistanhoitajien mielialoja ja intoa”.

Metsästyksen ja riistanhoidon kytkeytyminen näkyy myös postikyselyaineistoista: Metsällä vuonna 2008 ainakin kerran käyneet henkilöt osallistuivat riistanhoitotöihin suhteellisesti useammin ja huomattavasti runsaslukuisemmin kuin muut kyselyihin vastanneet henkilöt molempina kyselyvuosina (taulukko 1). Nämä asiat ovat olleet ja ovat siis edelleen Suomessa tiiviissä yhteydessä toisiinsa (ks. myös Pellikka & Viitala 2009). On kuitenkin merkille pantavaa, että metsällä käyneistä henkilöistä riistanhoitoon osallistuneiden osuus on pienentynyt 84 prosentista 77 prosenttiin ja lukumääräkin noin 30 000 henkilöllä ($\chi^2 = 28.40$, $n = 4\,938$, $P < 0.001$). Muiden kuin metsällä kyselyvuosina käyneiden (ei-metsästäneiden) osallistuminen riistanhoitoon ei ole muuttunut tutkimusvuosien välillä merkittävästi ($\chi^2 = 0.20$, $n = 1\,606$, $P = 0.66$). Koska tämän joukon lukumäärä on kas-

Taulukko 1. Riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden metsällä käynti ja osallistuminen riistanhoitoon vuosina 1993 ja 2008.

Table 1. Participating in hunting and game management activities in 1993 and 2008 in Finland.

Muuttuja, <i>variable</i>	1993		2008	
	Henk., <i>ind.</i>	SD	Henk. <i>ind.</i>	SD
Metsästännyt riistanhoitaja <i>Hunter, game manager</i>	210 323	4 489	179 047	3 275
Metsästännyt, ei-riistanhoitaja <i>Hunter, not a game manager</i>	40 629	2 237	52 175	2 066
Ei-metsästännyt riistanhoitaja <i>Not a hunter, game manager</i>	18 475	1 526	38 849	1 762
Ei-metsästännyt, ei-riistanhoitaja <i>Not a hunter, not a game manager</i>	25 403	1 781	56 480	2 109

vanut, on myös muiden kuin metsällä käyneiden riistanhoitajien määrä kaksinkertaistunut.

Osallistuminen eri riistanhoitomuotoihin on yhteydessä paitsi metsällä käyntiin myös siihen, missä metsästetään. Riistanhoitajista 72 % metsästi ainakin osan aikaa seuransa metsästysmailla. Vaikka vuoden 2008 postikyselyssä ei kysytty, missä riistanhoitoa on harjoitettu, on todennäköistä että tähän on osallistuttu juuri vastaajan oman seuran metsästysmailla. Selvästi harvinaisempaa riistanhoitoon osallistuminen on niillä, jotka metsästivät ainakin osan aikaa valtion mailla lupametsästäjinä (asiakkaina), seurojen vieraina tai pohjoissuomalaisena kotikuntalaisena eli muilla kuin 'omilla' metsästysmailla. Tämä ilmenee esimerkiksi siten, että yksinomaan seuran mailla jäsenenä vuonna 2008 metsästäneistä yli 80 % osallistui riistanhoitotoimiin, kun yksinomaan valtion mailla lupametsästäjinä metsästäneistä riistanhoitoon osallistujia oli yli puolet vastaajista. Riistanhoitotoimien halutaan ymmärrettävästi hyödyttävän riistaa ja sen hyödyntämistä omilla ja oman yhteisön (esim. metsästysseuran) metsästysmailla. Vieraana ja maksavana asiakkaana ollessa riistanhoito ulkoistetaan useimmiten jahti-isännille tai metsästysmahdollisuuden tarjoavalle toimijalle, muttei siis suinkaan aina.

Vaikuttavuushavainnot

Näkemykset tiettyjen riistanhoitotoimien vaikuttavuudesta tai kannattavuudesta syntyvät oma-kohtaisten ja läheisten kokemusten ja osin myös esimerkiksi riistanhoidon neuvontatyön kautta. Osallistumista motivoi uskomus siitä, että tekeminen näkyy tuloksissa eli riistakanta alueella run-

sastuu tai kestää paremmin metsästysverotusta. Kaikki riistanhoitotoimet eivät palvele tarkoitustaan samalla tavoin kaikilla alueilla, eivätkä kaikki Suomessa esiintyvät riistalajit ole yhtä otollisia riistanhoidon kohteita. Näiden tekijöiden yhteisvaikutusta riistapäällikkö Jukka Keränen kommentoi sähköpostikyselyssä seuraavasti (hakasuluin erotettu osa on lisätty asiayhteyden selventämiseksi): *Yleinen kehitys [riistapeltojen teon osalta] selittyy ainakin osin sillä, että lakisääteisen metsästäjä-organisaation painopiste riistanhoidon edistämiseksi oli 1970–1980-luvuilla paljon riistaruoкин-
tapainotteisessa riistanhoidossa ... Tämä toiminta hiipuu tähän toimintaan ohjaavan neuvonnan vähentymisen myötä, ja sitä voivat osaltaan vähentää kokemukset riistanhoidon heikosta vaikuttavuudesta. Ellei riistanruokinta riistakantaa silmännähdän lisää, voi motivaatio siihen kadota. Eläinkannan nopea kasvaminen, kuten hirvikannan kasvu Kainuussa 80-luvun, voivat toisaalta innostaa tähän. ... Nykyään innostus on laskenut ja riistapeltoja kylvetään entistä vähemmän, sillä alueen lajisto ei välttämättä vaadi ruokintaa...*

Toisaalta joidenkin alueille ilmaantuvien riistalajien kohdalla riistanhoidon aktivoituminen voi tapahtua viiveellä: *”Vaikka pienten hirvieläinten määrä on alueellamme [Pohjanmaalla] kasvanut, tänne ei ole vielä muodostunut vahvaa kulttuuria ruokkia kauriita ja peuroja.”* (J. Heikkilä & M. Luoma, kirj. ilm.).

Photo: Marcus Wikman

Kyselyjen mukaan noin joka viides metsästäjistä on osallistunut vuosittain riistanlaskentoihin viime vuosikymmeninä.

According to Finnish mail surveys, 20 % of hunters have annually participated in wildlife censuses.

Riistanhoidon muotojen tukeminen ja hyväksyttävyyttä

Paitsi edellytykset ja riistanhoitotoimien koettu vaikuttavuus, myös eri riistanhoitomuotoihin osallistumisen yhteiskunnallinen ja sosiaalinen tuki voivat ohjata osallistumista.

Metsästäys ja riistanhoito on perusteltava yhteiskunnassa hyväksyttävällä tavalla (Ilvesviita 2005). Vastaavasti tietyt riistanhoidon muodot saavat yhteiskunnalta konkreettista tukea. Esimerkiksi riistapeltojen viljelyn kohdalla taloudellisilla tukimuodoilla voi olla vaikutusta siihen, missä määrin riistapeltojen tekoon osallistutaan ja viljelyksiä mielletään riistapelloiksi: *"Metsästäjien tekemien riistapeltojen määrä on varmaan vähenenyt osin siitä syystä, että luonnonhoitotukien määrät ovat muuttuneet maanviljelijöiden hartaille, ja heidän oman ansiotyön sivutuotteena syntyviä riistapelloja eivät metsästäjät ole laskeneet omaan piikkiinsä."* (J. Tanskanen, suull. ilm.).

Riistahallinto kannustaa metsästäjiä hyväksyttävänä ja hyödyllisinä pidettyihin riistanhoitotoimiin. Tämän kannustuksen tulosta voi olla esimerkiksi se, että kuvan 2 ilmaisema riista-arviointeihin osallistuminen on ollut Pohjois-Savossa vuonna 2008 suurempaa kuin vuonna 1993: *"Pohjois-Savon riistanhoitopiirissä on pyritty aktiivisesti vaikuttamaan että riistakolmioita ja vesilintujen laskentapistettä saataisiin lisää"* (J. Tanskanen, suull. ilm.).

Paikallisella tasolla metsästäjät mukautuvat viranomaisohjauksen lisäksi noudattamaan metsästäjien keskinäisiä periaatteita. Tämä toteutuu esimerkiksi osallistumalla metsästyksessä tai -seurueessa sovittuihin riistanhoitotalkoisiin. Jäseniä voidaan kannustaa osallistumiseen ja paheksua tai muutoin 'rankaista' passiivisuudesta. Kenties juuri näiden paikallisyhteisöjen ohjaavasta vaikutuksesta kertoo postikyselyn edellä mainittu havainto, jonka mukaan selvästi aktiivisimpia riistanhoitajia vuonna 2008 olivat henkilöt, jotka metsästäivät ainakin osan aikaa niiden metsästykseseurojen mailla, jossa ovat jäseninä.

Edellistä vaikeampaa on arvioida, missä määrin riistanhoidon eri muotoihin osallistumiseen vaikuttaa käsitys siitä, mihin riistanhoitotoimiin osallistuminen parantaa metsästyksen yleistä tai paikallista julkisuuskuva. Jotain tästä ehkä kertoo kuitenkin se, että noin 85 % metsästäjistä oli sitä mieltä että riistan ruokkiminen ja elinympäristön hoitaminen vahvistaa metsästyksen julkisuuskuva (ks. Toivonen 2009) ja osaltaan ylläpitää metsästyksen hyväksyttävyyttä. Metsästäjät mieltävät myös kolmanneksi suosituimman riistanhoitomuodon, pienpetopyynnin, tärkeäksi toiminnaksi tässä mielessä, sillä noin 80 % vuoden 2009 kyselyyn vastanneista uskoi pienpetopyynnin parantavan julkisuuskuva. Tosin eniten julkisuuskuvaan oletettiin vaikuttavan kansalaisten turvallisuuteen vaikuttavat tekijät kuten viranomaisten auttaminen riistaeläinongelmissa ja hirvikantojen sääteily.

Riistakantojen kokoa arvioitaessa on metsästäjien panos erittäin oleellinen osa toimintaa. Tällaisen toiminnan nähdään toki myös parantavan metsästäjien julkisuuskuvaa. Kyselyyn vastanneista 85 % uskoi, että kanta-arvioiden tekeminen ja siten myös siihen osallistuminen vahvistaa julkisuuskuvaa, mikä osaltaan selittänee riistakanta-arvioinnin osallistumisaktiivisuutta.

Johtopäätöksiä

Tuloksemme riistanhoitoon osallistuneiden metsästäjien osuuden pienentymisestä viittaa siihen, että riistanhoito ei ole enää yhtä kiinteä osa metsästäjien toimintaa kuin vielä takavuosisikymmeninä. Tästä huolimatta selvä enemmistö metsästäjistä osallistuu omakohtaisesti erilaisiin riistanhoitotoimiin, mikä on kansainvälisesti tarkastellen monessa suhteessa poikkeuksellista. Eri riistanhoitomuodot näyttävät säilyttäneen pitkälti keskinäisen suosionsa, vaikka tehty tarkastelu ei valota yksityiskohtaisesti, miten usein tai miten suurin panostuksin yksittäiset metsästäjät ovat eri toimissa olleet mukana.

Analyysimme tuo esille monenlaisia eri riistanhoitomuotoihin osallistumisen takana olevia tekijöitä. Pieni osa havaituista osallistumismuutoksista saa selityksensä jo sillä, ettei niitä harjoiteta rutiinomaisesti joka vuosi vaan harvemmin tai projektiluonteisesti. Tämän vuoksi kahden vuoden vertailu ei anna toiminnan kansallisesti tai tiettyjen alueiden toiminnan tasosta yleistettävää kuvaa. On myös selvää, että lomakekysymyksen muotoilu voi vaikuttaa siihen, miten vastaajat ovat osallistumisen heille esitettyihin riistanhoitomuotoihin ymmärtäneet. Tilastollisen eron havaitsemisen on myös riippuvainen aineiston määrästä ja muutoksen suuruudesta. Näistä varaumista huolimatta sähköpostikyselyssämme mukana olleet riistapäälliköt, jotka näkevät läheltä oman alueensa arkista toimintaa ja sitä ohjaavat, pitivät useimpia postikyselyssä havaittuja eroja viime vuosikymmenten yleistä kehitystä kuvaavina ja selityksiä kaipaavina.

Riistanhoitoon osallistumisen muutoksien selitykset ovat kiinnostavia ennen muuta toiminnan ohjaamisen näkökulmasta. Riistahallinnon ja metsästäjäjärjestöjen toimilla ei voida hidastaa nykyisten metsästäjien vanhenemista eikä asuinpaikan valintaa, mutta moniin muihin osallistumisen taustalla oleviin tekijöihin voidaan vaikuttaa ja nykyisin pyritäänkin vaikuttamaan. Analyysi havainnollistaa sen ilmeisen seikan, että keskeinen riistanhoitoa kannatteleva tekijä liittyy metsästyksen. Uusien metsästäjien rekrytointi lisää riistanhoitajien määrää, vaikka riistanhoitoon osallistuminen metsästäjäkunnassa vähenisi. Metsästyksen

edellytysten ylläpitäminen on samalla riistanhoidon edellytysten ja vaikuttavuuden (hyödyttävyyden) ylläpitämistä niin vanhoille kuin uusillekin metsästäjille, vaikka analyysimme tuo esille myös sen, että riistanhoitoon osallistuvat jonkun verran myös sellaiset henkilöt, jotka eivät itse kyselyvuonna metsästäneet.

Merkillepantavaa tuloksissa on myös se, miten vahva rooli metsästyssuuraan kuulumisella on yksittäisten henkilöiden riistanhoitoon osallistumiselle. Riistahallinto toki ylläpitää riistanhoitotoimeliaisuutta kannustamalla ja neuvomalla metsästäjiä valtakunnallisesti sekä alueellisesti ja ylläpitää samalla metsästyksen yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä. Tärkeän kehiksen monille riistanhoitotoimille tarjoaa kuitenkin paikallinen vertaisyhteisö, metsästyssuura tai -seurue, toimintaperiaatteinen ja metsästyksellinen. Kaikki metsästäjät eivät näihin yhteisöihin kuitenkaan kuulu eikä edes pyri jäseniksi (Aarnio ym. 2010). Yksityis-, yhteisö- ja yritysomisteisten metsästyksmaiden ulkopuolella operoivien 'maattomien metsästäjien' lisäksi Suomessa voi olla 'maattomia riistanhoitajia', joiden riistanhoitajuus suurelta osin nykyisin ulkoistuu asiakkuuden myötä valtion maita hallinnoivalle metsähallitukselle sekä esimerkiksi vieraskortteja myöntäville metsästyssuuroille.

Lopuksi

Metsästäjien osallistumista riistanhoitoon ei ole tilastoitu muutoin kuin pienpetosaaliiden osalta. Edellä esitellyt tulokset vuosien 1993 ja 2008 riistanhoitajien lukumäärästä herättävät kysymään, pitäisikö myös riistanhoitoon osallistumista seurata säännöllisemmin. Vastaava kyselytutkimus lähivuosina toisi kolmannen tarkasteluajankohdan myötä lisätietoa kausivaihteluiden ja pitkäaikaiskehityksen suhteesta ja samalla valottaisi tuoreiden riistahallinnon organisaatiouudistuksen vaikutuksia metsästäjäkunnan riistanhoitajuuteen. Yksittäisetkin tiettyyn ajankohtaan sidotut selitykset tuovat esille sen tosiasian, että talkooluonteinen riistanhoitotoiminta on mittavaa. Hyvänä esimerkkinä tästä on vuotta 2009 koskeva selvitys, jossa arvioitiin että RKTL:n järjestämissä valtakunnallisissa riistaseurannoissa tehtiin noin 89 henkilötyövuotta vapaaehtoistyötä (Forsman ym. 2010). Samana vuonna riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjaajat arvioivat noin 20 000 metsästäjän osallistuneen myös muihin kuin valtakunnallisiin riistalaskentoihin. Näin Suomen Riistanhoito-Säätiön juhlavuonna on helppo todeta, että säätiön 70-vuotisella taipaleella ovat sen alkuaikoina linjaamat periaatteet (Siivonen 1946) kantaneet vahvasti tähän päivään.

Kiitokset. Esitämme lämpimät kiitokset kaikille niille metsästäjille, jotka mahdollistivat tämän tutkimuksen toteuttamisen osallistumalla vuosien 1994 ja 2009 kyselytutkimuksiin. Suuri kiitos kuuluu myös Visa Eroselle, Juha Heikkilälle, Keijo Kapiaiselle, Jukka Keräselle, Mikael Luomalle sekä Jouni Tanskaselle, jotka toivat kommentteissaan monia oivaltavia näkökulmia riistanhoitoon osallistumisen muutoksien taustalla. Kiitämme Suomen Akatemiaa (#253750) Jani Pellikan työskentelyn rahoittamisesta. Osoitamme lämpimät kiitoksemme myös vertaisarvioijille Tuija Luukkoselle ja Sauli Härköselle arvokkaista käsikirjoitusta koskeneista kommentteista.

Summary: Is the activity of hunters in game management decreasing?

Since the establishment of Finnish hunting organizations and game research, hunters have been strongly encouraged to participate in various types of game management activities, such as carrying out predator control, providing extra food for game at feeding stations and in game crops, building bird boxes, creating suitable game habitats or participating in wildlife censuses. For more than five decades, hunting and game management have been closely connected to one another. It has been assumed that the prevailing population trends during recent decades, such as urbanization and the increasing average age of hunters, would decrease the participation of Finnish hunters in game management.

The aim of this article is to analyze, based on empirical data, whether 1) participation in any types of game management or 2) preferences (in term of %-hunters participating) regarding the types of game management in 1993 differed from corresponding patterns observed in 2008. We also explored 3) explanations for why hunters participated in game management.

Two mail surveys provided us with the opportunity to study the above-mentioned questions. The Finnish Game and Fisheries Research Institute collected data in 1994 and again in 2009 on the characteristics of hunters, their activities and opinions regarding the previous year. The random samples, stratified according to 15 game management districts in Finland, were drawn from the national database covering all Finnish hunters who had paid a permit fee at least once during the preceding five years. The number of respondents was 2,306 in 1994 (response rate 66%) and 4,238 in 2009 (response rate 60.5%). To further explore the explanations for hunter participation, we also requested via e-mail that five chiefs of regional game management districts give their opinions about why the role of hunters in game management was decreasing or increasing within their particular region (Fig. 2), as revealed by the results from the mail surveys.

Our numerical analyses included background variables describing the age category of the respondent (11–30, 31–50, 51–70, more than 70 years old), their place of residence (urban or rural area) and their hunting activity (whether or not they had hunted during the previous calendar year), the type of land where the hunting took place or role of the hunter where the hunting took place (as a customer on public land, as a guest or as a holder of a permanent hunting right). We used the respondents' own evaluations about the

number of times they had participated in various types of game management activities as dichotomous (yes, no) variables in our analyses. We used the Pearson χ^2 -test and Rao-Scott χ^2 -test to examine whether the prevalence of participation differed between the years 1993 and 2008 at a regional and national level, respectively. The open-ended responses given by the chiefs of the regional game management districts were analysed for various themes (i.e. the types of explanations given for the observed trends).

Our results show that the proportion of Finnish hunters participating in any type of game management activity was clearly higher (78%) in 1993 compared to 2008 (67%), with some regional patterns also being evident (Fig. 1). The relative prevalence of hunters participating in different types of activities remained largely the same, with the most common activity during both time periods being the feeding of game animals in wintertime (Fig. 2). The number of hunters participating in numerous types of game management activities has decreased, whereas the number of hunters participating (assisting) in game research activities has notably increased. Our exploration regarding the reasons behind hunters' participation in game management activities revealed many factors related to preconditions for participation, the perceived impact of participation (effect of a given activity on animal survival and reproduction), social, legal and economic support for participation and perceived acceptability among the general public. These interpretations were supported by both the views held by the chiefs of the regional game management districts and the quantitative analysis. The latter showed, for example, how a lower percentage of hunters living in urban areas participated in game management (Fig. 3), with the regional pattern indicating that long distances to the game management area may to some extent constrain a hunter's ability to participate (Fig. 4). Some (but not all) of the observed temporal differences in game management activities seem to relate to the age structure of the hunters (Fig. 5) in terms of their capability and willingness to perform certain tasks. The connection between personal hunting activity and participation in game management (as an activity for maintaining the preconditions for hunting) was high (Table 1). The important role of social support for participation was supported by the finding that the members of the local hunting associations participated more often in game management than other hunters.

Kirjallisuus/References

- Aarnio, J., Petäjästä, L. & Selby, A. 2010: Uusien metsästäjien metsästysmahdollisuudet alueittain: erityistapauksena hirvenmetsästys (Summary: The hunting interests and access of new hunters to hunting clubs in Finland). – Suomen Riista 56: 95–110.
- Aho, J. 1902: Metsästysalueiden muodostamisesta ja metsänriistan hoidosta. – WSOY. Porvoo (in Finnish).
- Alaraudanjoki, P. 1997: Metsästyksen ja riistanhoidon muuttuva asema yhteiskunnassa (Summary: The changing position of hunting and game management in Finnish society). – Suomen Riista 43: 7–21.
- Anon. 1961: Mitä mieltä ollaan riistanhoidosta. – Suomen Metsästäjä 10(2): 5–14 (in Finnish).
- Ermala, A. 1986: Metsästäjätkäytännön tuloksia: omatoimiseen riistanhoitoon 70 markkaa vuodessa. – Metsästäjä 35(3):28–30 (in Finnish).
- Ermala, A. 2007a: Kuluvan vuosituuhannan saaliit. – Metsästäjä 56 (6): 37–38 (in Finnish).

- Ermala, A. 2007b: Pienriistan jäljillä. – *Metsästäjä* 56 (6): 39–40 (in Finnish).
- Ermala, A. ja Leinonen K., 1995: Metsästäjäprofiili 1993. Osaraportti 1. – Riista- ja kalatallat nro 28 (in Finnish).
- Forsman, L., Wikman, M., Härkönen, S. & Eskelinen, P. 2010: Riistatalouden vapaaehtoistyö (Abstract: The voluntary work carried out by Finnish hunters). – *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä* 10/2010.
- Ihvesviita, P. 2005: Paaluraudoista kotkansuojeluun. Suomalainen metsästyspolitiikka 1865–1993. – Ph. D. thesis, Univ. of Lapland, Rovaniemi 2005 (in Finnish).
- Lindgren, S.O. 1943: Riistanhoitajan käsikirja. – Otava. Helsinki (in Finnish)
- Metsästyslaki: [Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615)
- Nivalainen, S. Haapanen, M. 2002: Ikääntyvä ja keskittyvä Suomi: Kaupunkien, maaseudun ja vuorovaikutusalueiden väestökehitys 1975–2030. – Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/02 (in Finnish).
- Nummi, P. & Väänänen, V.-M. 2000: Riistanhoito. Metsälehtikustannus, Hämeenlinna. 201 2.
- Nyberg, K. 1967: Riistanhoito. – Teoksessa/In: Lampio T. (toim./ed.): *Metsästys*. WSOY. Porvoo. ss. 494–523 (in Finnish).
- Pay, C. M. 1947: Riistanhoito (Summary: Game preservation). – *Suomen Riista* 2: 148–160.
- Pellikka, J. & Viitala, M. 2009: Mitä luontoharrastukset kertovat metsästäjien monitoimisuudesta? (Abstract: What hunters' nature activities tell about their role as multiple users and ecosystem managers?) – *Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia* 6/2009.
- RKTL metsästystilastot: http://tilastot.rktl.fi/database/Tilasto/4_Metsastys/8_Metsastys/8_Metsastys_fi.asp
- Selby, A., Petäjäistö, L., Koskela, T. & Aarnio, J. 2005. Ikääntyminen hirvenmetsästyseurojen tulevaisuuden ongelmana? (Summary: Ageing as a challenge to the future of moose hunting in Finland). – *Suomen Riista* 51: 69–82.
- Siivonen, L. 1946: Riistantutkimuksen tehtävät riistataloutemme kohottamisessa. Suomen Riistanhoito-Säätiö maamme riistantutkimuksen keskuselimenä (Summary: The tasks of game-research in the improving of our game-economy. The Finnish Foundation for Game-Preservation as the central organ of game-research in Finland). – *Suomen Riista* 1: 7–30.
- Suomen ympäristöhallinto 2011: Paikkatietoaineisto: Yhdyskuntarakenteen aluejaot. Sähköinen julkaisu osoitteessa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=24238&lan=fi>
- Tilastokeskus 2008: <http://www.stat.fi>
- Toivonen, A-L. 2009: Suomalainen metsästäjä 2008 (Abstract: The Finnish hunter 2008). – *Riista- ja kalatalous – selvityksiä*. 19/2008. 22 s.

Hyväksytty/*Accepted* 6.8.2012

Leena Forsman & Jani Pellikka
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Finnish Game and Fisheries Research Institute
P.O.Box 2
FI-00791 Helsinki, Finland